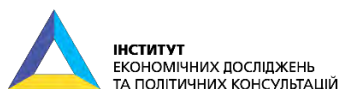

Нове щомісячне опитування підприємств

Бізнес під час війни: Черкаська область

Жовтень 2023

Виконавець проєкту:

Громадська організація «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Партнер дослідження:

Черкаська обласна державна адміністрація

Фінансова підтримка:

Проект реалізується за фінансової підтримки Європейського Союзу

Міжнародний фонд «Відродження»

Atlas Network

Автори звіту:

Оксана Кузяків, виконавча директорка ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій», керівниця проєкту «Підтримка Громадської ініціативи «За чесну та прозору митницю»

Євген Ангел, старший науковий співробітник ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Владислав Баськов, молодший науковий співробітник ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Анастасія Гулік, наукова співробітниця ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Публікацію підготовлено в рамках проєкту «За чесну та прозору митницю», який фінансується Європейським Союзом та співфінансується МБФ «Відродження» та благодійним фондом ATLAS Network (США). Її зміст є виключно відповідальністю ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій» і не обов'язково відображає позицію Європейського Союзу, МФ «Відродження» чи ATLAS Network.

ГО «ІНСТИТУТ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ»

01054 Київ, Україна, вул. Рейтарська 8/5-А,

тел.: +38(044) 278-63-42; +38 (044) 278-63-60; факс: +38(044) 278-63-36

institute@ier.kyiv.uawww.ier.com.ua[Facebook ІЕД](#)[Facebook За чесну та прозору митницю](#)[Телеграм-канал «Чесна митниця»](#)

ПРО ОПИТУВАННЯ

Шановні пані та панове, представляємо вашій увазі спеціальний звіт «Бізнес під час війни: Черкаська область», за результатами нового щомісячного опитування підприємств.

Звіт підготовлено в партнерстві з Черкаською обласною державною адміністрацією.

Потреба у вичерпній інформації про економічну ситуацію є важливою для економічної політики під час війни. Для швидкого збору інформації про поточний стан економіки на рівні підприємства Інститут економічних досліджень та політичних консультацій проводить щомісячне опитування підприємств із застосуванням підходу кон'юнктурних досліджень (або Business Tendency Survey). Методологію розроблено для оцінки ситуації з «базового рівня» — суджень та очікувань основних економічних агентів — підприємців та керівників підприємств.

Щомісячне опитування керівників підприємств відбувається в рамках зміни дії проєкту «За чесну та прозору митницю», який фінансується Європейським Союзом та співфінансується МБФ «Відродження» та благодійним фондом ATLAS Network (США). Щомісячні тенденції презентовано в таких звітах, як цей. Щоквартальні тенденції будуть оприлюднюватися й надалі у звітах «Ділова думка: промисловість», які випускає ІЕД із липня 2002 року.

При формуванні панельної вибірки використано аналітичну систему YouControl (<https://youcontrol.com.ua/>).

Зміст

ЩОМІСЯЧНЕ ОПИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ.....	4
СТИСЛО ПРО ГОЛОВНЕ.....	4
ЗАГАЛЬНІ ПОКАЗНИКИ ДІЛОВОГО КЛІМАТУ ТА КОН'ЮНКТУРИ.....	4
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	4
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ В ПОРІВНЯННІ З АНАЛОГІЧНИМ ПЕРІОДОМ МИНУЛОГО РОКУ.....	5
ПЛАНИ ЩОДО РОЗШИРЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НА НАСТУПНІ ДВА РОКИ.....	5
ЗАГАЛЬНОЕКОНОМІЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ.....	6
ВИРОБНИЦТВО.....	6
ПОПИТ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ.....	7
ЗАБОРГОВАНOSTІ.....	7
ЗАЙНЯТІСТЬ.....	8
СПЕЦІАЛЬНА ЧАСТИНА ОПИТУВАННЯ.....	10
ПРОБЛЕМИ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ.....	10
ВПЛИВ ВІЙНИ НА ПІДПРИЄМСТВА.....	11
ВПЛИВ ВІЙНИ НА ЕКСПОРТНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ.....	12
ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА.....	12
Оцінка державної політики з підтримки бізнесу.....	12
МЕТОДОЛОГІЯ ОПИТУВАННЯ.....	14
Польовий етап опитування тривав із 16 до 31 жовтня 2023 року.....	14
ВИБІРКА.....	14
Додаток 1. Результати опитування в цифрах.....	15

ЩОМІСЯЧНЕ ОПИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

Бізнес Черкаської області під час війни

СТИСЛО ПРО ГОЛОВНЕ

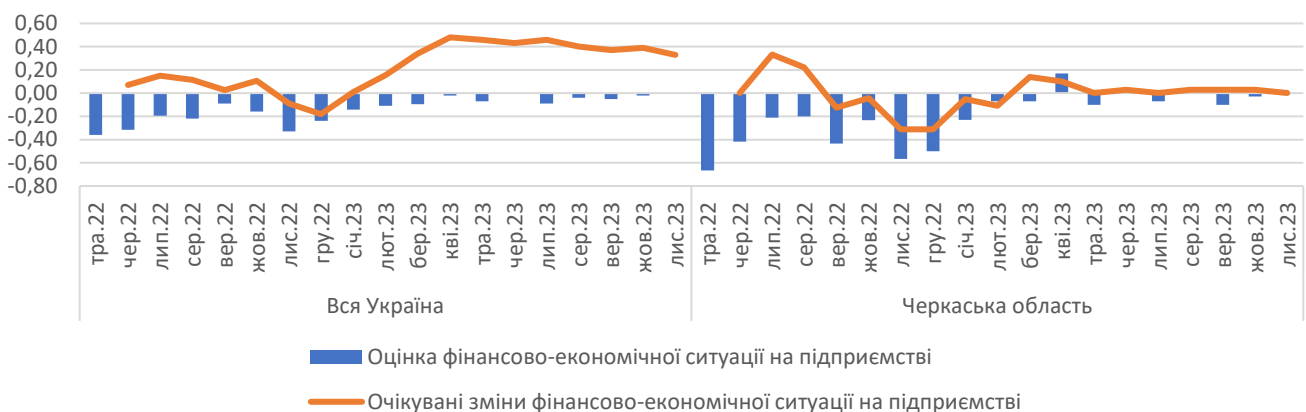
Керівники підприємств Черкаської області покращили оцінки власної фінансово-економічної ситуації, але показник не надто сильно відрізняється від загальноукраїнського. Очікування керівників підприємств області в піврічній перспективі погіршилися, як і загалом по країні. На відміну від загальноукраїнських значень показник істотно не змінився, проте очікування підприємців погіршилися в обох випадках. Підприємці області погіршили оцінки загальноекономічного середовища. При цьому, підприємці області вже кілька місяців поспіль не мають жодних планів на довгострокову перспективу. Підприємці області дещо наростили обсяги виробництва, хоча темпи зростання все ще є нижчими за загальноукраїнські показники. На підприємствах Черкаської області не відчувають труднощів у пошуку ані кваліфікованих, ані некваліфікованих працівників, тоді як по Україні значення істотно не змінилось.

ЗАГАЛЬНІ ПОКАЗНИКИ ДІЛОВОГО КЛІМАТУ ТА КОН'ЮНКТУРИ

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

- Оцінки керівниками підприємств Черкаської власної фінансово-економічної ситуації значно покращились та майже збігаються із загальноукраїнським показником.** *Індекс поточної фінансово-економічної ситуації* у жовтні порівняно з вереснем збільшився з -0,10 до -0,03 і тепер не суттєво відрізняється від загальноукраїнського значення, яке незначним чином збільшилось із -0,05 до -0,02. У жовтні, як і у вересні, серед підприємств Черкаської області відсутня частка тих, хто дає позитивні оцінки, водночас зменшилась частка тих, хто негативно оцінює фінансово-економічну ситуацію (з 10,0% до 3,3%). Для порівняння, на рівні країни незначним чином збільшилась частка позитивних оцінок (із 7,8% до 8,2%), водночас частка негативних оцінок суттєво не змінилась та становить 14,0% (було 14,3%).

Рис. 1. Фінансово-економічна ситуація на підприємстві зараз і очікування на 6 місяців, індекси

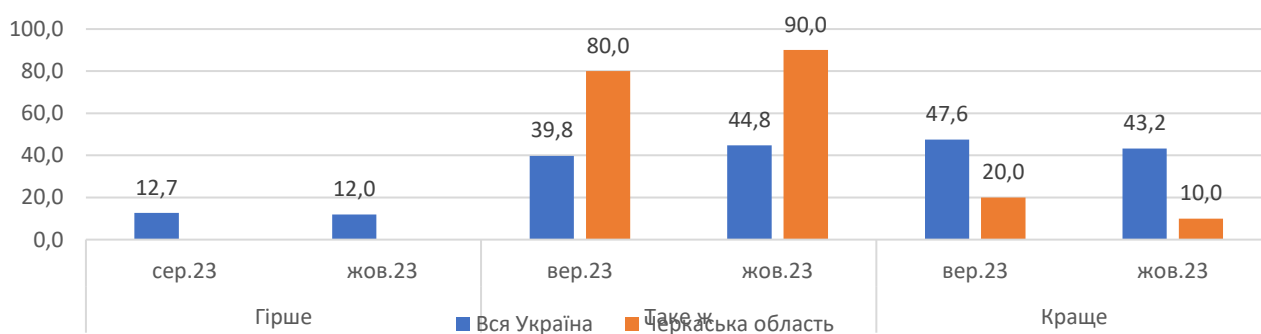
- Прогнози підприємств області на майбутні пів року, усе ще залишаються суттєво нижчими, на відміну від загальноукраїнських показників.** Водночас, показник зменшився і загалом по Україні, і для області. Значення *індексу очікуваних змін фінансово-економічної ситуації на підприємстві* зменшилось до нуля (три місяці поспіль було 0,03). По області і відсоток «песимістів», і відсоток «оптимістів» дорівнює нулю, водночас усі опитані керівники підприємств вважають, що ніяких змін не відбудеться. Для порівняння, загальноукраїнський показник залишається досить високим, хоча і знизився з 0,39 до 0,33. На рівні країни відсоток тих, хто очікує погіршення, майже не змінився та становить 4,6% (було 4,8%), а відсоток тих, хто очікує покращення, зменшився з 42,6% до 37,1%.

- **Серед підприємців Черкаської області два місяці поспіль відсутня частка тих, не зміг дати прогноз на майбутні пів року, тоді як по країні показник суттєво не змінився та становить 15,2% (був 15,4%).**

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ В ПОРІВНЯННІ З АНАЛОГІЧНИМ ПЕРІОДОМ МИНУЛОГО РОКУ

- **Фінансово-економічна ситуація порівняно з минулим роком залишається значно кращою, водночас показник зменшився вдвічі порівняно з попереднім місяцем. Загальноукраїнський показник знижується вже два місяці поспіль. У відсотковому розподілі частка тих підприємців, які вважають, що фінансово-економічна ситуація стала гіршою, кілька місяців поспіль дорівнює нулю. Водночас, удвічі зменшилась частка тих, для кого ситуація є кращою ніж була рік тому, із 20,0% до 10,0%. При цьому фіксується збільшення частки тих, хто вважає, що ніяких змін не відбулося (із 80,0% до 90%). У загальноукраїнських показниках частка підприємців, які вважають, що фінансово-економічна ситуація стала гіршою, істотно не змінилась та становить 12,0% (була 12,7%), водночас зменшилась частка тих, для кого все стало краще, із 47,6% до 43,2%. Частка ж тих, хто не відчув змін, збільшилась із 39,8% до 44,8%.**

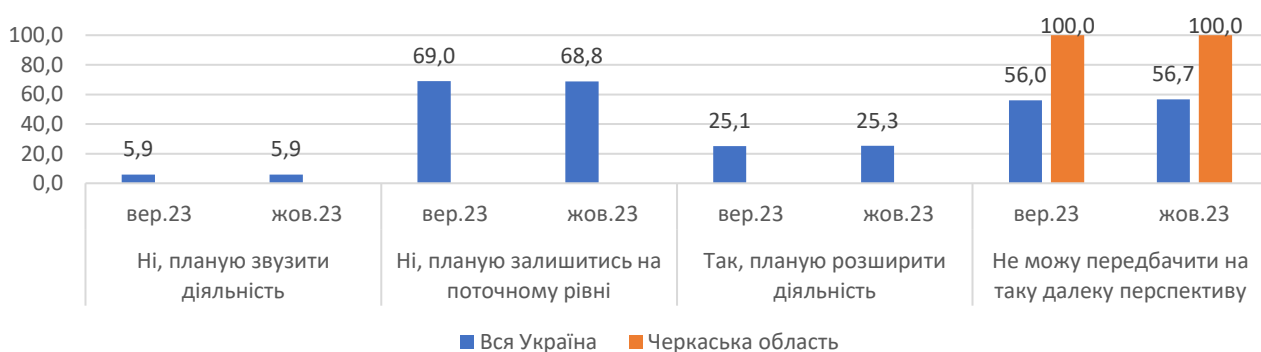
Рис. 2. Як Ви оцінюєте фінансово-економічне становище Вашого підприємства в поточному місяці порівняно з аналогічним періодом минулого 2022 року?, % опитаних

ПЛАНИ ЩОДО РОЗШИРЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НА НАСТУПНІ ДВА РОКИ

У регіоні вже кілька місяців поспіль керівники підприємств остерігаються давати прогнози на далекі перспективи. Водночас, загалом по країні показники залишились без суттєвих змін: не планують змін 68,8% (було 69,0%), а планують розширити діяльність 25,3% (було 25,1%). Частка тих, хто планує звужувати діяльність по країні два місяці поспіль становить 5,9%. **Рівень невизначеності в довгостроковій перспективі для області є надзвичайно високим, на відміну від загальноукраїнських показників.** Показник невизначеності в Черкаській області три місяці поспіль становить 100%, а загальноукраїнський показник, хоча також є досить високим, майже не змінюється вже кілька місяців поспіль та становить у жовтні 56,7% (було 56,0%).

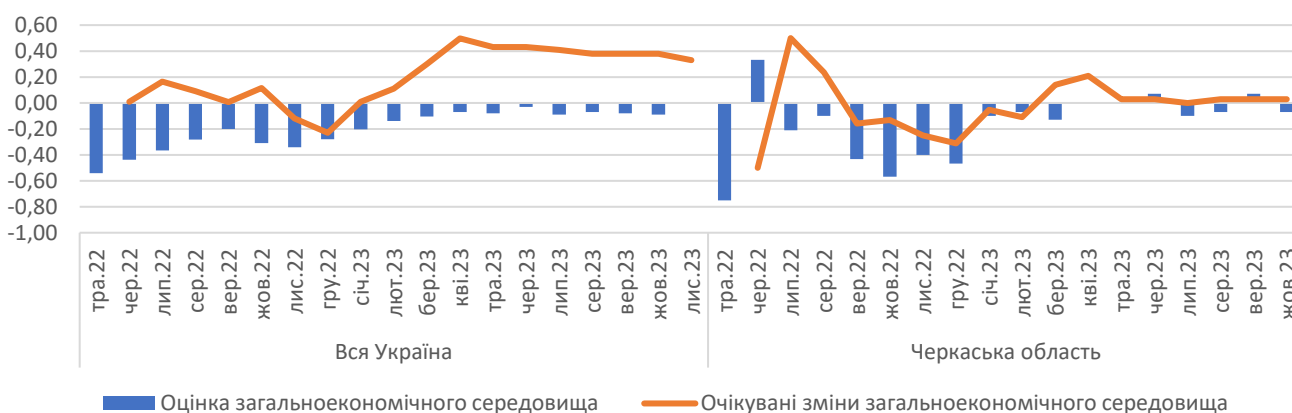
Рис. 3. Чи плануєте Ви розширити діяльність свого підприємства протягом найближчих двох років?, % опитаних

ЗАГАЛЬНОЕКОНОМІЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ

- У Черкаській області оцінки загальноекономічного середовища погіршилися після двомісячного зростання, водночас значення лише незначним чином відрізняється від загальноукраїнського показника, який істотно не змінився. Відповідний індекс для області зменшився з 0,07 до -0,07, що означає переважання негативних оцінок. По області частка тих, хто дає позитивні оцінки, зменшилась із 6,7% до нуля, тоді як частка тих, хто негативно оцінює загальноекономічне середовище два місяці поспіль становить 6,7%. Частка тих, хто дає задовільні оцінки, також не змінилась та становить 93,3%. На рівні країни відсоток тих, хто дає негативні оцінки, дещо збільшився, із 18,2% до 20,0%, тоді як відсоток тих, хто дає позитивні оцінки, істотно не змінився та становить 7,4% (був 7,5%). Загальноукраїнський індекс при цьому становить -0,09 (був -0,08).
- Прогнози підприємців Черкащини щодо піврічних перспектив дещо зменшились, так само як і загальноукраїнський показник. Індекс очікуваних змін загальноекономічного середовища дорівнює нулю (три місяці поспіль був 0,03). На рівні країни показник становить 0,33 (три місяці поспіль був 0,38). Для Черкаської області відсоток «оптимістів» зменшився з 3,3% до нуля, а відсоток «песимістів» уже кілька місяців залишається незмінним та також дорівнює нулю. На рівні країни частка песимістів істотно не змінилась та становить 5,1% (була 5,8%), водночас суттєво зменшилась частка «оптимістів» (із 42,9% до 36,7%).
- Рівень невизначеності щодо загальноекономічного середовища не змінився по області і залишився майже без суттєвих змін загалом по Україні. Відсоток тих, хто не зміг дати прогноз на майбутні пів року, по області відсутній два місяці поспіль. Загалом по Україні показник становить 16,9% (був 15,5%).

Рис. 4. Загальноекономічне середовище зараз та очікування на 6 місяців, індекси

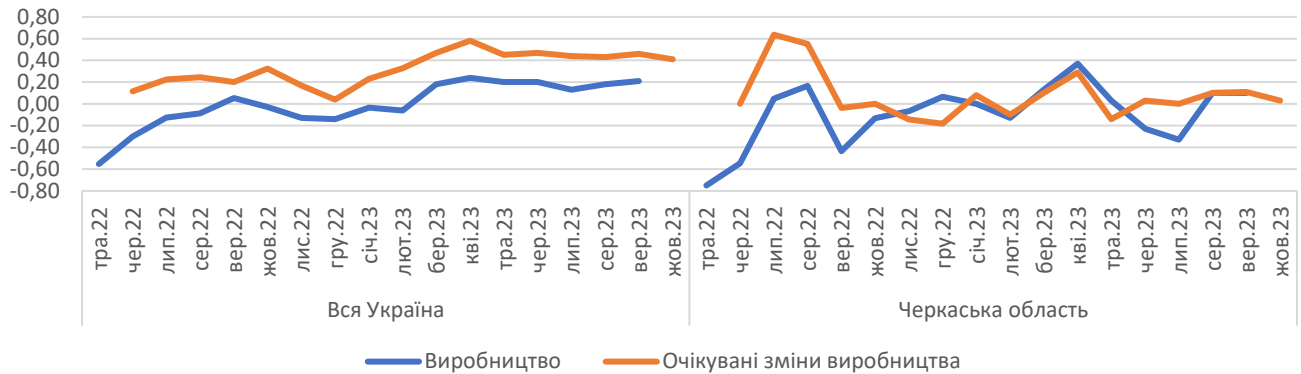

ВИРОБНИЦТВО

- У жовтні поточні результати щодо показників виробництва незначним чином збільшились, хоча і залишаються нижчими за загальноукраїнські показники, значення яких зменшилось. Індекс змін виробництва в жовтні для Черкаської області становить 0,13 (два місяці поспіль було 0,10). Частка підприємств, які нарощували обсяги виробництва, при цьому по області не змінилась та становить 20,0%, тоді як на рівні країни показник зменшився із 29,5% до 26,8%. Водночас частка тих, хто скоротив обсяги виробництва, по області зменшилась (із 10% до 6,7%), але збільшилась загалом по Україні (із 11,5% до 14,1%). У результаті, Індекс змін виробництва загалом по Україні зменшився із 0,21 до 0,18.
- На наступні три місяці підприємці очікують погіршення показника і по області, і загалом по Україні. Індекс очікуваних змін виробництва для Черкаської області зменшився з 0,03 до нуля, і все ще залишається нижчим за загальноукраїнський показник. По Україні показник також зменшився

із 0,41 до 0,36. При цьому, для області частка «оптимістів» зменшилась (із 3,4% до нуля), водночас частка тих, хто планує скорочувати обсяги виробництва, уже кілька місяців поспіль дорівнює нулю.

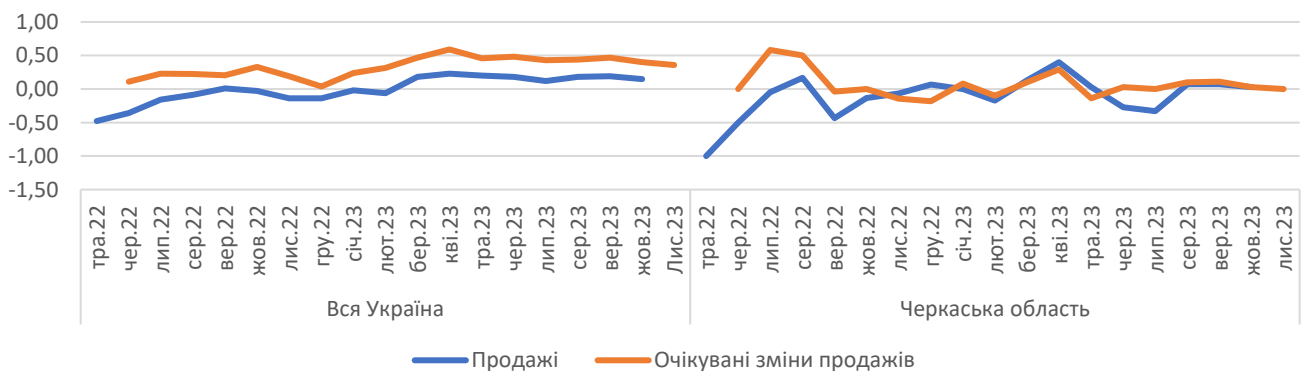
Рис. 5. Індекс змін виробництва

ПОПИТ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ

- **Оцінки попиту серед підприємств Черкаської області погіршились, як і загалом по країні.** Значення *індексу змін продажів* для області становить 0,03 (два місяці поспіль було 0,07), але все ще спостерігається незначне переважання частки тих, хто нарощував обсяги продажів. Для України показник зменшився із 0,19 до 0,15. При цьому частка підприємств області, які нарощували продажі, як і минулого місяця становить 16,7%, та збільшилась частка підприємств, які їх скорочували – із 10,0% до 16,7%.
- **Прогнози підприємств області щодо зростання обсягів знижуються та все ще є суттєво нижчими за загальноукраїнські показники, хоча тут значення також дещо зменшилось.** *Індекс очікуваних змін обсягів продажів* для Черкаської області зменшився з 0,03 до нуля, а загальноукраїнський показник зменшився з 0,40 до 0,36. Відсоток підприємств області, які планують нарощувати обсяги продажів, зменшився з 3,4% до нуля, при цьому частка тих, хто очікує на зменшення продажів дорівнює нулю вже кілька місяців поспіль.

Рис. 6. Індекс змін продажів

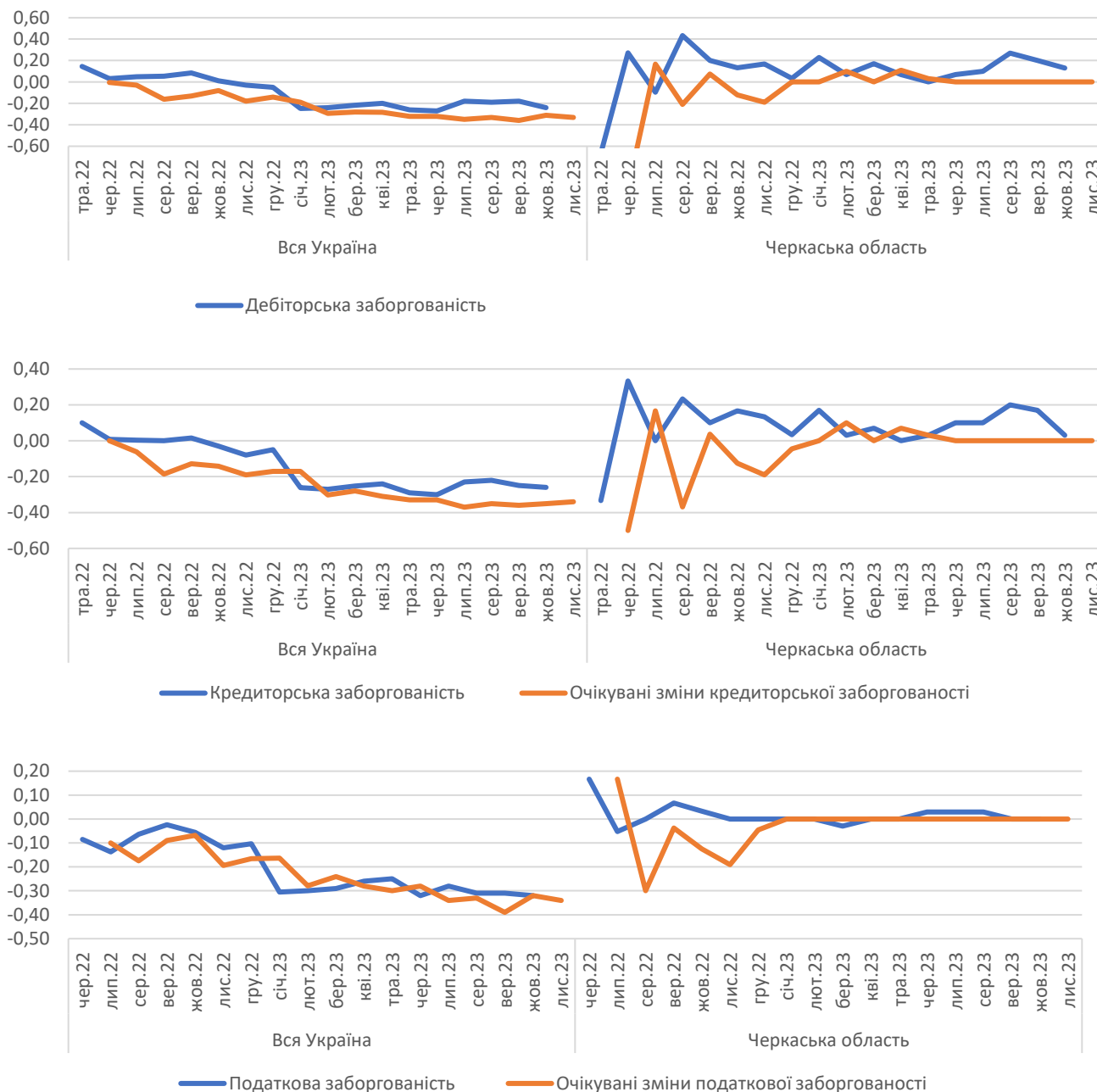
ЗАБОРГОВАНІСТІ

Підприємства Черкаської області в жовтні покращили показники дебіторської та кредиторської заборгованостей, а показник податкової заборгованості залишився без змін, на відміну загальноукраїнських значень, за якими зменшились показники дебіторської заборгованості, тоді як показники кредиторської та податкової заборгованостей істотно не змінились. У тримісячній перспективі загалом по Україні очікується незначне зменшення показників дебіторської та податкової заборгованостей,

тоді як показники очікувань кредиторської заборгованості залишаються без суттєвих змін. **По області змін показників не очікується.**

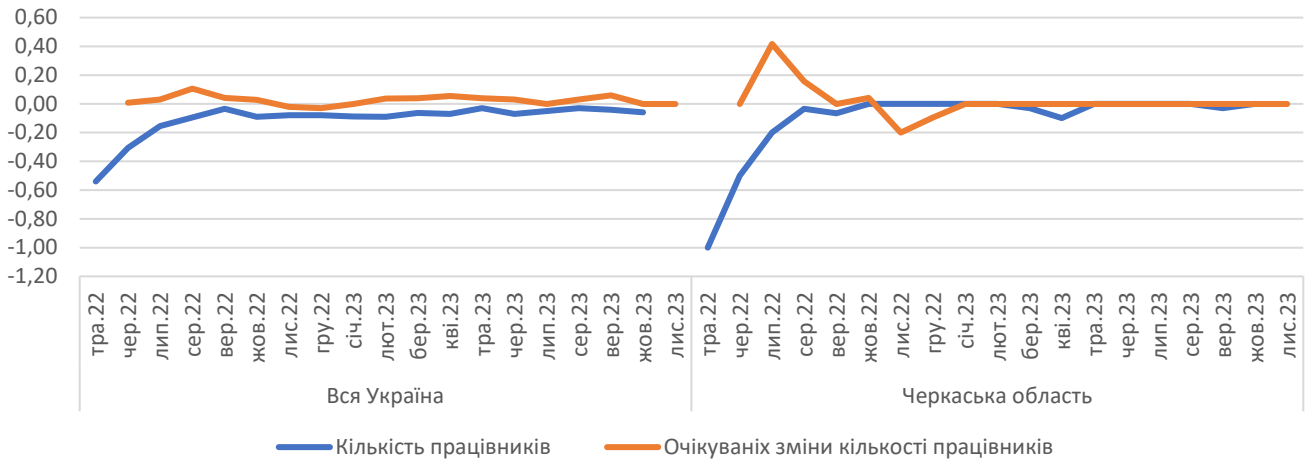
Рис. 7. Індекси змін заборгованостей

ЗАЙНЯТІСТЬ

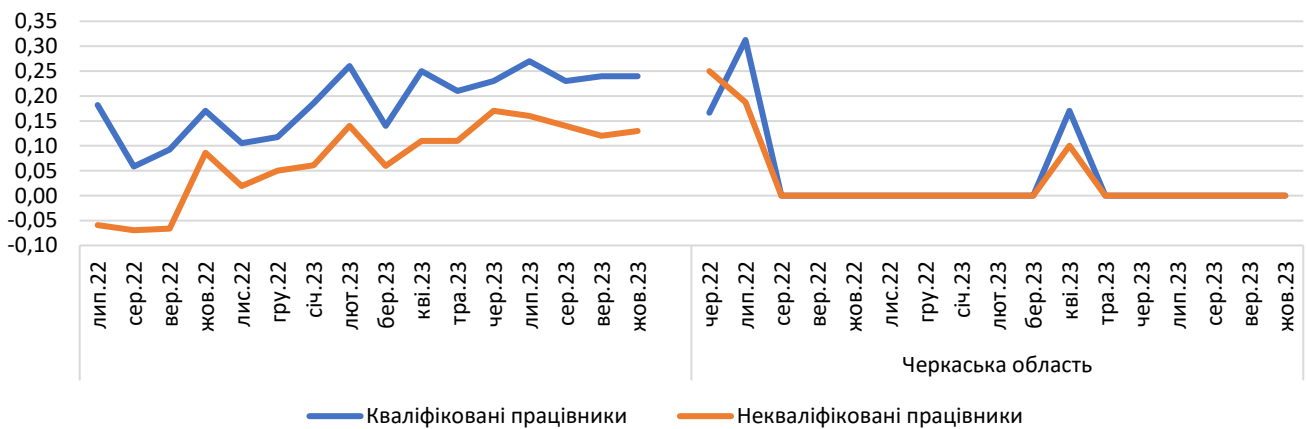
- У жовтні порівняно з вереснем підприємці області дещо збільшили кількість працівників, на відміну від загальноукраїнських значень, за якими істотних змін не відбулось, хоча показник незначним чином зменшився. Значення індексу по області збільшилось із -0,03 до нуля. У загальноукраїнському вимірі індекс становить -0,06 (був -0,04).
- У перспективі на три місяці як по області, так і загалом по Україні змін не очікується. Індекс очікуваних змін кількості працівників для Черкаської області кілька місяців поспіль дорівнює нулю. На рівні країни показник очікувань дорівнює нулю два місяці поспіль.

Рис. 8. Індекс змін кількості працівників

- У Черкаській області відсутні труднощі в пошуку як кваліфікованих, так і некваліфікованих працівників, а загалом по Україні труднощі в пошуку як кваліфікованих, так і некваліфікованих показників істотно не змінились. Індекс труднощів пошуку і кваліфікованих, і некваліфікованих працівників у Черкаській області дорівнює нулю. Загальноукраїнський Індекс труднощів пошуку кваліфікованих працівників при цьому становить 0,24, як і минулого місяця. Індекс пошуку некваліфікованих працівників для області також уже кілька місяців поспіль дорівнює нулю. Загальноукраїнський показник при цьому становить 0,13 (був 0,12).

Рис. 9. Індекс змін працівників (кваліфіковані/некваліфіковані працівники)

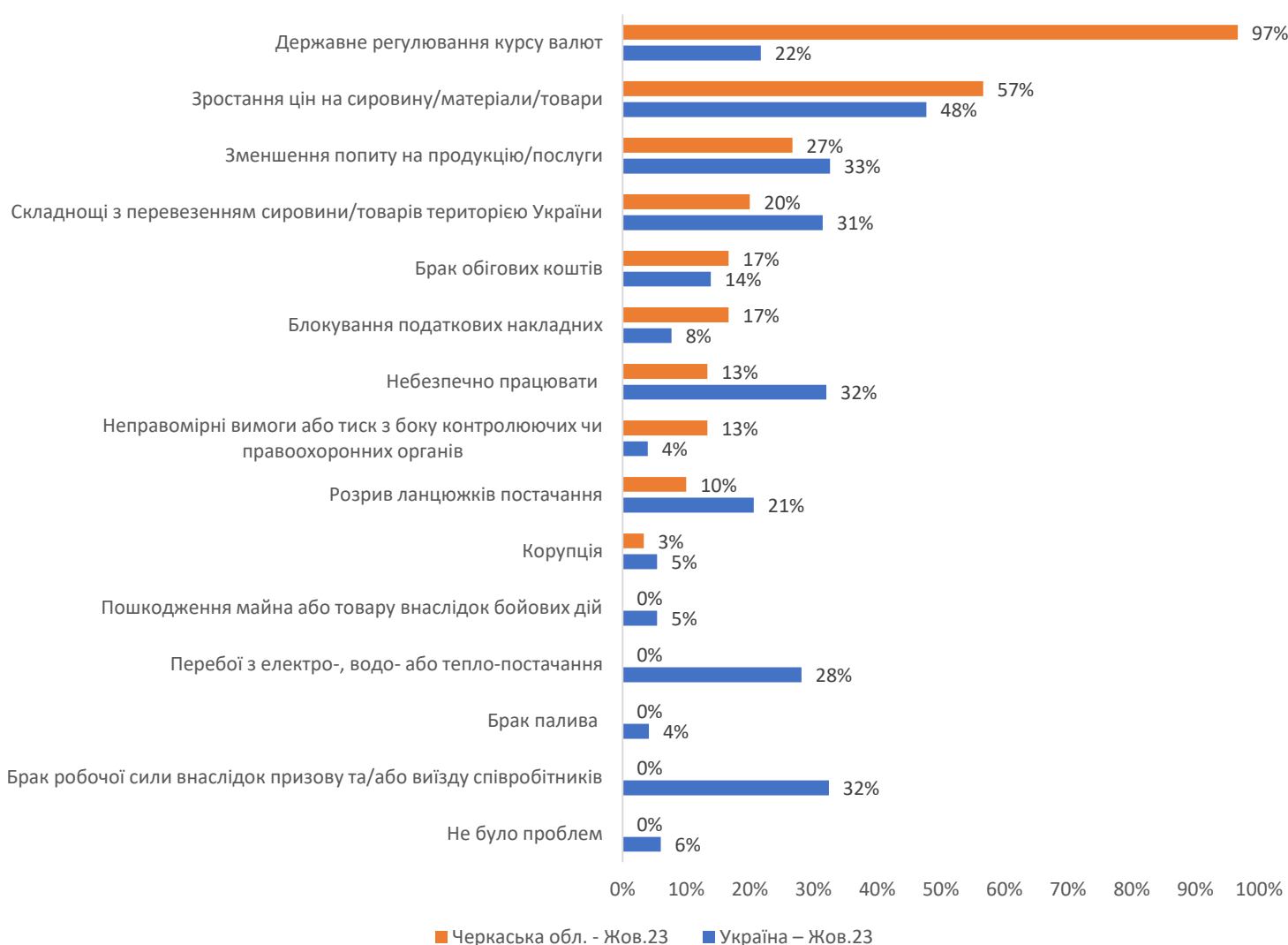
СПЕЦІАЛЬНА ЧАСТИНА ОПИТУВАННЯ

ПРОБЛЕМИ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Цього місяця серед бізнесу в Черкаській області перше місце займає проблема **державного регулювання курсу валют**. 97%, тобто майже кожен з опитаних, обрали її з переліку (результат серед усіх областей — 22%). Минулого місяця ця проблема займала друге місце з показником у 27% (11% серед усіх областей).

На друге місце піднялась проблема **зростання цін на сировину/матеріали/товари** (зріст із 23% до 57%), яка минулого місяця посідала третє місце. Загальний показник по Україні становить 48% (46% минулого місяця). Третє місце посідає проблема **зменшення попиту на продукцію/послуги** з показником у 27% (17% минулого місяця). Серед усіх областей показник становить 33%.

Рис. 10. Найважливіші проблеми для опитаного бізнесу, жовтень 2023 (% опитаних)¹

¹ Сума відповідей може перевищувати 100 відсотків, оскільки респонденти мали можливість вибрати декілька варіантів.

Четверте місце займає проблема зі **складнощами з перевезенням сировини/товарів територією України**. Частка опитаних Черкаської області, що вказали на цю відповідь, становить 20%, це дорівнює результату минулого місяця.

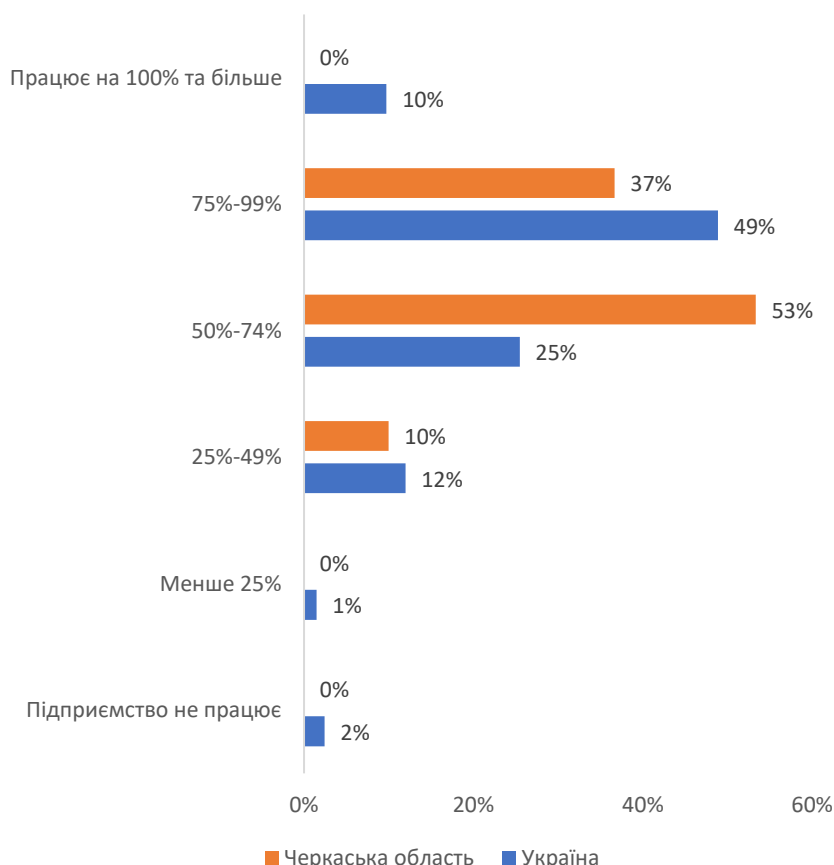
Проблема **браку обігових коштів** та проблема **блокування податкових накладних** знаходяться на п'ятій сходинці з показником у 17%.

ВПЛИВ ВІЙНИ НА ПІДПРИЄМСТВА

У жовтні 2023 року ситуація в Черкаській області продовжувала залишатися більш песимістичною ніж у цілому на рівні країни: лише 37% підприємств регіону працювали на майже повну, повну або навіть вищу потужність порівняно з довоєнним періодом (на рівні країни 59%). У жовтні в області не було підприємств, які б працювали на 100% та більше (10% на рівні країни), а при цьому лише 37% підприємств працювали майже на повну потужність (75% - 99%) (49% на рівні країни).

У Черкаській області серед опитаних не було зафіксовано жодного респондента, який би повідомив про зупинку роботи підприємства (2% по Україні). При цьому, 0% підприємств Черкащини працювали на рівні меншому ніж 25% від довоєнних виробничих потужностей (1% на рівні країни). Водночас, 10% підприємств регіону працювали на 25% - 49% порівняно з довоєнним рівнем виробництва (12% показник усієї країни). Таким чином, у сумі лише 10% підприємств Черкащини працювали на рівні завантаження потужності нижчому ніж 50% або не працювали, порівняно з довоєнним періодом.

Рис. 11. Вплив війни на роботу підприємств, жовтень 2023 року (% опитаних)

ВПЛИВ ВІЙНИ НА ЕКСПОРТНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ

У Черкаській області, серед опитаних у жовтні, 70% підприємств (ті, що змогли дати відповідь) були або є експортерами (62% на рівні України)².

Рис. 12. Вплив на експортну діяльність, жовтень 2023 року (% опитаних експортерів)

Станом на жовтень більшість опитаних експортерів Черкащини вказали, що продовжували зовнішньоекономічну діяльність за останній рік. Серед експортерів регіону 95% опитаних вказали, що експортували до війни, а також продовжували експортувати впродовж останніх 12-ти місяців (82% на рівні країни). При цьому 5% не мали експорту за останні 12 місяців, хоча експортували до війни (15% на рівні країни).

У жовтні на Черкащині зупинилася тенденція щодо скорочення обсягів експорту. У жовтні індекс змін експорту становив 0 у Черкаській області, однак це нижче за позитивний результат на рівні країни (+0,08). Показник був менш негативним ніж у попередні два місяці (-0,25 у червні, -0,40 у липні, -0,10 у серпні та -0,05 у вересні). Однак у жовтні лише 10% експортерів регіону нарощували обсяги експорту, а 80,0% не змінювали. Окрім цього, 10,0% експортерів скорочували обсяги експорту.

Очікування підприємств Черкащини щодо зростання експорту в короткостроковому періоді залишаються песимістичними. У жовтні індекс очікуваних змін експорту в регіоні становив 0 (0 у травні та червні, +0,04 у липні та +0,11 у серпні та +0,03 у вересні). На рівні країни рівень очікувань щодо обсягів експорту більш оптимістичний (+0,29).

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА

Оцінка державної політики з підтримки бізнесу

Оцінка державної політики з підтримки бізнесу серед підприємств Черкаської області в жовтні 2023 року залишається на тому ж рівні, що й у вересні 2023 року. Частка опитаних, що обрали позитивну оцінку, становить 20% (20% минулого місяця).

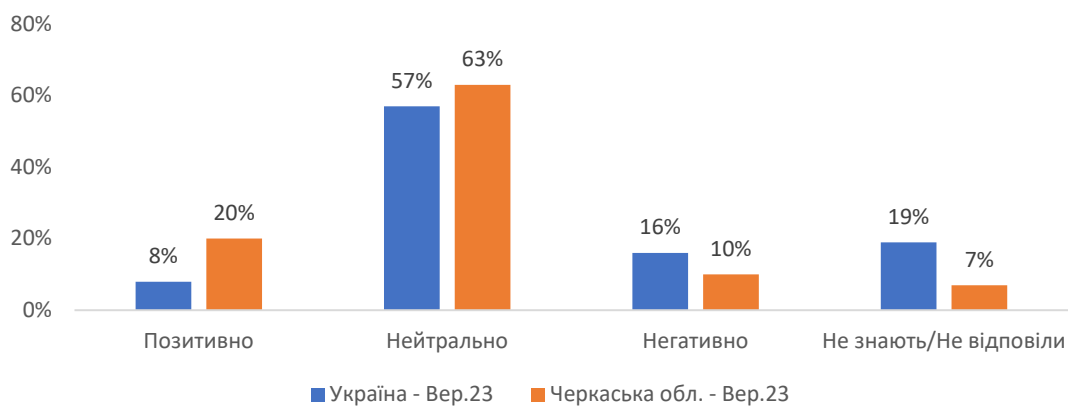
Дещо більшою залишається частка нейтральних оцінок (63%), порівняно з результатом серед усіх областей (57%).

Негативну оцінку в Черкаській області надали 10%, при результаті в 16% серед усіх опитаних.

² Слід зауважити, що такий високий рівень залучення бізнесу до експортної діяльності також відображає особливості вибірки для опитування, яка, у першу чергу, відображає підприємства-представники виробничої промисловості.

Також, у Черкаській області збільшилась кількість підприємств, що не дали відповіді на це питання, із 3% минулого місяця до 7%. Серед усіх опитаних показник становить 19%.

Рис. 13. Оцінка державної політики з підтримки бізнесу, жовтень 2023 (% опитаних)

МЕТОДОЛОГІЯ ОПИТУВАННЯ

У цьому звіті представлено результати вісімнадцятого нового щомісячного опитування підприємств «Український бізнес в умовах війни». Щомісячне опитування підприємств проводиться за допомогою поєднання декількох методів збору даних: самостійне заповнення онлайн-форми та особисте опитування представників бізнесу із внесенням відповідей до онлайн-форми.

Насамперед, ІЕД розіслав українським підприємствам анкету цього опитування у вигляді онлайн-форми. Частина респондентів заповнили її самі. Також ІЕД через партнерів у регіонах організував опитування, у яких ці ж питання були поставлені представникам бізнесу інтерв'юерами, а відповіді респондентів були внесені до онлайн-форми. Завдяки цьому всі відповіді – і заповнені респондентами самостійно, і надані інтерв'юерам – були зібрані в одній базі даних. Після завершення опитування експерти ІЕД провели контроль та очищення даних і проаналізували відповіді.

У цьому опитуванні, зокрема, ми продовжуємо вивчати показники ділового клімату та кон'юнктури, які досліджує ІЕД у щоквартальних опитуваннях промислових підприємств у рамках проекту «Ділова думка». Це, зокрема, показники які в числовому вимірі показують зміни з місяця в місяць таких важливих для бізнесу показників, як обсяги виробництва та реалізації, обсяги експорту, запаси сировини та матеріалів, кількість нових замовлень та інших, а також очікування бізнесу щодо їх змін у наступні три та шість місяців.

Такі індекси обчислюються за єдиною методологією. Ми зараховуємо відповіді як +1, якщо підприємство відповідає, що показник збільшився, 0, якщо він не змінився, і -1, якщо він зменшився, а результат є балансом між позитивними та негативним відповідями. Наприклад, якщо зі ста респондентів двадцять вказали на зростання виробництва, п'ятдесят респондентів – на його скорочення, і тридцять зазначили, що все залишилося без змін, то відповідне значення індексу буде -0,30. Додатне (від'ємне) значення індексу означає, що частка підприємств, на яких зросло виробництво, є більшою (меншою) ніж кількість тих, де виробництво скоротилось. Для більш точного заміру на рівні мікроданих відбувається зважування кожної відповіді з урахуванням розміру підприємства за кількістю працівників.

За допомогою таких індексів можна відстежувати динаміку змін цих показників, порівнювати їх у часі та швидко оцінювати загальний напрямок змін умов для ведення бізнесу та ситуації на підприємствах.

Польовий етап опитування тривав із 16 до 31 жовтня 2023 року

ВИБІРКА

У жовтні 2023 року у Черкаській області було опитано 30 підприємств.

Серед них представлені підприємства від мікро- до великого розмірів (найчастіше – середні). Усі опитані підприємства – промислові. Серед них найбільшу частку складають підприємства харчової промисловості.

Додаток 1. Результати опитування в цифрах

Вибірка

Розподіл опитаних підприємств Черкаської області, за розміром, %

Розмір	Частка
Мікропідприємства	3%
Малі	13%
Середні	53%
Великі	30%

Розподіл опитаних підприємств Черкаської області, за галуззю, %

Галузь	Частка
Харчова промисловість	47%
Хімічна промисловість	13%
Виробництво будівельних матеріалів	7%
Поліграфічна промисловість	3%
Виробництво тканин, одягу та взуття	3%
Деревообробна промисловість	3%
Інші виробництва	23%

Показники діяльності підприємств та ділового середовища

Показники діяльності підприємств та ділового середовища, індекси змін (жовтень 2023)

	Вся Україна	Черкаська область
Виробництво	0,18	0,13
Очікувані зміни виробництва	0,36	0,00
Продажі	0,15	0,03
Очікувані зміни продажів	0,36	0,00
Експорт	0,08	0,00
Очікувані зміни експорту	0,29	0,00
Дебіторська заборгованість	-0,24	0,13
Очікувані зміни дебіторської заборгованості	-0,33	0,00
Кредиторська заборгованість	-0,26	0,03
Очікувані зміни кредиторської заборгованості	-0,34	0,00
Податкова заборгованість	-0,32	0,00
Очікувані зміни податкової заборгованості	-0,34	0,00
Запаси сировини	0,08	0,08
Очікувані зміни запасів сировини	0,22	0,00
Запаси готової продукції	-0,26	0,12
Очікувані зміни запасів готової продукції	-0,28	0,00
Нові замовлення	0,12	-0,03
Очікувані зміни нових замовлень	0,36	0,00
Ціни на сировину та матеріали	0,36	0,23

Ціни на сировину та матеріали, очікування	0,19	0,00
Ціни на готову продукцію (відпускні ціни)	0,27	0,17
Ціни на готову продукцію (відпускні ціни), очікування	0,13	0,00
Кількість працівників	-0,06	0,00
Очікувані зміни кількості працівників	0,00	0,00
Кількість працівників у вимушених відпустках	-0,20	0,00
Очікувані зміни кількості працівників у вимушених відпустках	-0,23	0,00
Кваліфіковані працівники	0,24	0,00
Некваліфіковані працівники	0,13	0,00
Оцінка фінансово-економічної ситуації	-0,02	-0,03
Очікувані зміни фінансово-економічної ситуації	0,33	0,00
Оцінка ділового середовища	-0,09	-0,07
Очікувані зміни ділового середовища	0,33	0,00
Чи плануєте Ви розширити діяльність свого підприємства протягом найближчих двох років?	0,20	
Як Ви оцінюєте фінансово-економічне становище Вашого підприємства в поточному місяці порівняно з аналогічним періодом минулого 2022 року?	0,34	0,10